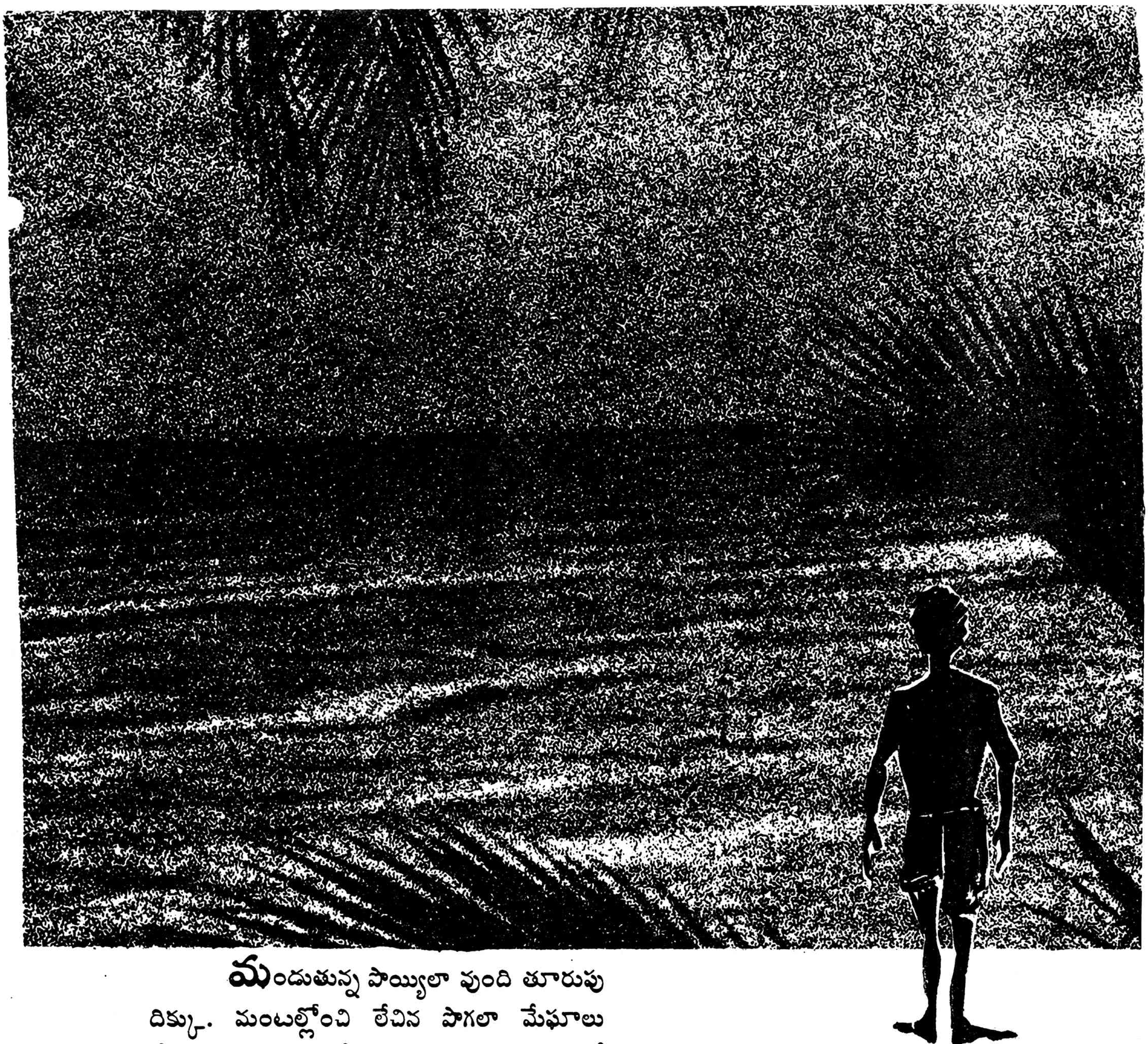

మండుతున్న పొయ్యిలా వుంది తూరుపు దిక్కు. మంటల్లోంచి లేచిన పొగలా మేఘాలు తేలిపోతున్నాయి. ఎగిసే నిప్పురవ్వల్లా పక్షులు గాలిలో ఎగురుతున్నాయి. అరుణకిరణాలు పడి ఉతికి ఆరేసిన చెంగావిరంగు సిల్కుచీరలా మెరుస్తోంది నాగావళి.

సిమ్మడు మండుతున్న పొయ్యి మీద మురికి బట్టలు నింపిన పెద్ద 'గూన' పెట్టి కొన్ని ఎండుపుల్లలు పొయ్యిలో వేసి మంట ఎక్కువ చేశాడు. ఉదయకిరణాలు పొయ్యిలోని మంటలూ ఆ పరిసరాలను మరింత ఎరుపెక్కించాయి.

మండుతున్న పొయ్యిలాగే సిమ్మడి మనసు కూడా మండుతోంది. మురికిబట్టలు దండదాని కెల్లి నాయుడు బావుకి జీతమడిగితే నాయుడన్నమాటలతో ఇంకా మనసు మండుతూనే వుంది. నాయుడి మీద కోపం ఉబికుబికి వస్తోంది. కానీ ఏం చెయ్యగలదు...!

చాకలి కారం... సున్నం... వేసిన మురికి బట్టలు పొయ్యి మీద గూనలో వుడికి ఆవిర్లు లేస్తున్నాయి అతడి ఆవేశానికి వంతపాడుతున్నట్లు.

ఆ ప్రక్కనే ఏటి ఒడ్డున పొలంలో దుక్కి దున్నుతున్న రైతు వచ్చి పొయ్యిలోని నిప్పు తీసి చుట్టకాల్చుకుని "సిమ్మడో" అని పిలిచేడు. సిమ్మడికా పిలుపు వినబడ లేదు వాడి ఆలోచనల్లో. మళ్ళీ పిలిచేడు రైతు. ఉలిక్కి పడి చూసేడు సిమ్మడు... చూసి "ఏటి అప్పల సొంబావూ" అన్నాడు.

"ఏట్రా ఆలోసించుతన్నావు అంత దీనిగ. మీ యావిడికింకా నీర్సం తగ్గనేద్రా!"

"నేదు బావూ. దానికా సంకటం సోదు. నాకు మంచిరోజా రాదుగావాల" అన్నాడు నిరాశగా సిమ్మడు.

"ఐతేటి, మందు గట్రా ఇప్పించనేద్రా?"

"మందిప్పించడానికి నా దగ్గరేటున్నాది. రెండు సంది పిల్లలుండీ సంతే. ఆ సెసిరెంటుబావు దరమ్మ కట్టుకున్నాడు సెసరసేని పాడు సేసెత్తన్నాయని. మరే టుంది. నీకాడ నీకాడ సదీ సరక తీసుకోని సంతులు బావుకి బతిమాల్తే ఇండీసను సేసినాడు నిన్న. నాయుడు బావుకి జీతమడిగితే ఆ బావు కెంతొచ్చిందంతావు కోసం. వుంచుకుంతాడు గావాల వుంచుకోని. సిన్న కూతురు సమర్తాడినప్పుడు మూలసోసిన దాన్నిను వుంచుకున్నాడు గాదూ. వుంచుకోని... వుంచుకోని మేడలు కట్టేసి" అని ఆగి పొయ్యిలో ఆరిన మంటను వూది ... రెండు ఎండు పుల్లలు వేసి రాజేసేడు. ఊదుతున్నప్పుడు కంట్లో ధూళి పడి కళ్ళు ఎర్రగా తయారయ్యాయి.

ఏటి అలల మీది నుంచి తేలివచ్చే గాలి చెమట బిందువులతో నిండిన అతని వొళ్ళు నిమిరి మెల్లగా సాగిపోయింది. అతని కండలు తిరిగిన దేహం మీది...

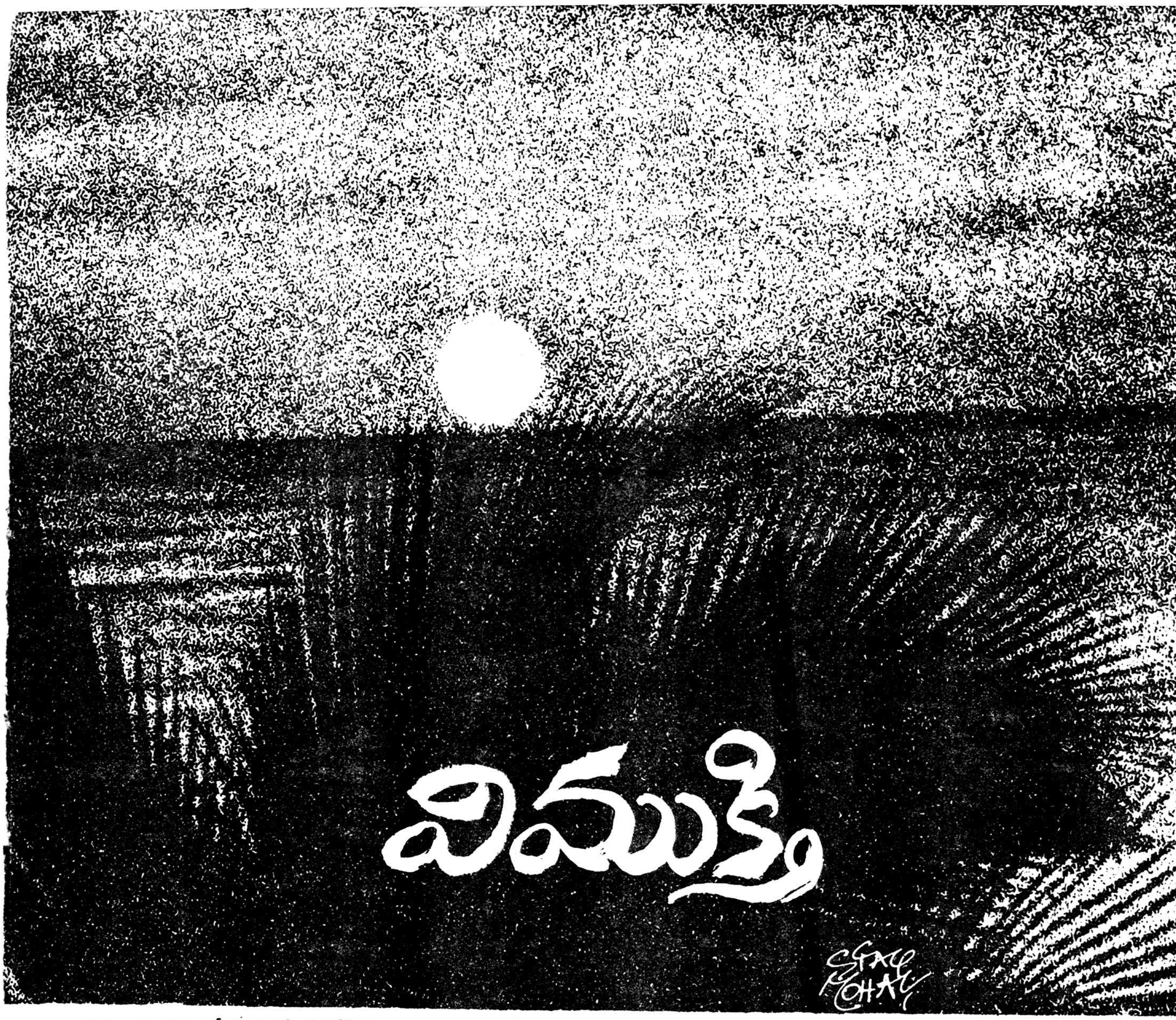

విముక్తి

—గంటేడ గౌరునాయుడు

5-5-89 ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక

చెమట బిందువులలో ఎండ పడి మెరుస్తోంది.

అప్పిలికి ఒంట్లో బాగా లేకపోవడంతో అందరితో కలిసి 'రేవు' పెట్టలేకపోయాడు పిమ్మడు. వాయు శ్యారుకోకపోవడంతో ఆ రోజు 'రేవు'పెట్టేడు. ఒక్కడే కావడం వల్ల కూడా మహా చిరాగ్గా వుందీరోజు పిమ్మడికి.

"ఒరే పిమ్మడూ... ఇదిగో బాడీ..దట్టి గుంజీ పిచ్చిమి" అని వొంటి మీది బాడీ.. పై మీది తువ్వాలు పిమ్మడి ముందు పడవేసి దువ్వుకోడానికి వెళ్ళిపోయాడు రైతు అప్పలస్వామి. పిమ్మడు పొయ్యి మీది గూనలోంచి బట్టలు తీసి ఏటి ఒడ్డున పెట్టి రేవులోని రాతి బల్ల మీద బట్టల్ని వుతకసాగేడు. రాతి బల్ల మీద దరువేస్తున్నప్పుడు హుషారుగా వుండేటందుకు ఓ మాంచి పాట అందుకునే వాడు పిమ్మడు. కానీ ఇప్పుడు యాంత్రికంగా పని చేసుకుపోతున్నాడు. అప్పిలి వుంటే హుషారుగా వుండేది వాడికి. అప్పిలి కెలాగుందో. పక్కింటి రేగమ్మకు సెప్పాను. అది వెగిపివంతరవాత మందు పట్టమని ఇచ్చిందో, వేదో" అనుకున్నాడు.

పెళ్ళైన కొత్తలో ఎలాగ వుండేది అప్పిలి. గెంజిపట్టి యిస్త్రీ సేపిన కోకలాగ పిటపిటలాడుతుండీది. విగవిగ లాడీది. అప్పిలితో కలిసి పాడుతూ చాకిరేవు బల్ల మీద బట్టలు వుతుకుతుంటే ఆ రేవుకే అందమొచ్చీది కాదూ" అప్పిలితో ఇకటాలాడుకోని పనిసేత్తే 'పని' తెలిసేదే కాదు. సూసినోలంతా ఎంత యిదైపోయీరోలు. అలాపింటి అప్పిలికి ఏమైవాదో ఏటో మంచం పట్టేసింది. "ఎవులేటన్నారే" అంతే ఏటీ సెప్పదు. బట్టలు గుంజడం మానీమంతాది. నేకపోతే జీతాలకి కాకుంట "జత కింత" అని సెప్పి గుంజమంతాది. "కుల వుర్తి" మానిత్తే ఎలాగ? ఆలోచనలతో బట్ట లుతకడం ఆపేసేనని గుర్తొచ్చి మళ్ళీ వుతకడం ఆరంభించాడు.

దూరంగా జాలర్లు వలలు విసురుతున్నారు. ఏటి మధ్య లకుముకి పిట్ట అంతెత్తు నుంచి గురి సూస్తూ చెట్టు నుంచి రాలిపడ్డ పండులా దబ్బున నీళ్ళలో పడి చేపలువేటాడుతోంది. నీళ్ళ మీద చేపలు తుళ్ళి తుళ్ళి ఎగిరిపడుతూ మిలమిలా మెరుస్తున్నాయి. 'ఆ 'పిత్త పరిగెల్ని' సూస్తే అప్పిలి కళ్ళే గుర్తుకువస్తాయి పిమ్మడికి.

బట్టలన్నీ బల్ల మీద వుతికి గంజిపెట్టి, నీలిమందులో ముంచి ఆరవేసేసరికి పొద్దు నడినెత్తికొచ్చింది. పిమ్మడు మొలలోతు నీళ్ళలోకి వెళ్ళి బుడుంగన మునిగి స్నానమైందనిపించి వుదయం తెచ్చిన పట్టిలోని సల్లంది గెంజి వుల్లిపాయ కొరికి తాగి గ్రరుని త్రేన్చేడు. త్రేన్చి దప్పికి తోటి 'వుల్లిపాయ' మా 'దుమా' గుంతాది సుమీ అనుకున్నాడు. ఒడ్డునున్న మామిడి చెట్టు మొదట్లో కూర్చుని బీడీ వెలిగించి ఓదమ్ము లాగేడు. గట్టిగా పీల్చి వదిలిన బీడీ పొగలో ఓసారి తన అప్పిలి ముఖాన్ని సూసుకున్నాడు. కొంచెంసేపు అప్పిలిని గురించి ఆలోచించి "బేగింటికెల్లాల" అనుకొని ఆరిన బట్టల్ని మడతలు పెడుతుండగా వచ్చాడు పదేళ్ళ పక్కింటి సంగడు వగరుస్తూ వస్తూనే అన్నాడు—

"పిమ్మన్నా అప్పలొదిని జూవాయించిపోయింది. వులుకూనేదు, పలుకూనేదు. నిన్ను గభీని పిలిసికి రమ్మని పంపింది మాయమ్మ" అని వచ్చినంత వేగం గామా వెళ్ళిపోయాడు సంగడు.

ఓర్నాయన.. ఏమైందో దానికి" మజ్జిగెరమ్మ తల్లీ అప్పిలిని సల్లగ సూడు తల్లీ. దానికి జబ్బు తగ్గింతర్వాత కోడీ..కోక పట్టుకోని నీ దగ్గిటికొత్తాము" అని రాయఘుడ మజ్జిగొరి గుడి వున్న దిశగా తిరిగి మొక్కి ఆదరాబాదరాగా బట్టలన్నీ రెండు మూటలుగా కట్టి

కావిడికి తగిలించి రివ్వున బాణంలా దూసుకుపోయాడు ఊరివేపు.

ఇంటికొచ్చేసరికి అప్పిలి మంచం చుట్టూ ఆ వీధి ఆడ, మగా అంతా మూగివున్నారు. 'ఒరే గాలి తగల నివ్వండ్రా. వెగండి..వెగండి.. అంటున్నారెవరో. ఒకరు అట్టముక్కతో అప్పిలికి గాలి తగిలేటట్టుగా విసురుతున్నారు. ఎవరు పిలుచుకువచ్చారో కాని పంతులుగారు సిరంజి వేడినీళ్ళలో కడిగి బాటిల్‌లోని ద్రవం సిరంజిలోకి ఎక్కిస్తున్నారు.

"బాపూ.. బగమంతుడివాగ వచ్చినావు. మీ గుడ్డలుతికి, మీ సెప్పులు మోసి రునం తీర్చుకుంతాను. అప్పిలిని తిరుగాడినట్టిగ సెయ్యిబావూ" అని బ్రతిమాలుకున్నాడు సిమ్మడు.

"అలాగే లేరా" అని పంతులుగారు "ఇంజక్షన్" ఇచ్చి, "సిమ్మడూ మందులు రాస్తాను, తెచ్చుకో. నాకేమీ ఇవ్వనవసరం లేదులే. మందులు తెచ్చిం తరువాత నాకు కబురువెయ్ వస్తాను" అని తన సైకిలువైపు కదిలాడు.

"బావూ.. ఆ మందులకి ఎంతవుద్ది?"

"యాభై రూపాయలైనా అవ్వొచ్చు" అని వెళ్ళిపోయాడు.

"యాభై రూపాయలే" అని నోటి పట్టుకుని నిలబడిపోయాడు సిమ్మడు. ఒక్కొక్కళ్ళే అక్కడి నుంచి కదిలిపోయారు. ఆలోచిస్తూ నిలుచున్న సిమ్మడు అప్పిలి పడుకున్న మంచంవేపు చూసేడు.

"ఇస్త్రీ చేసిన బట్టల మూటలా నిండుగా, పొందిగ్గా వుండే అప్పిలి రేవులో సిరిగిపోయిన 'గుడ్డ పీలిక'లాగా ఎలా మారిపోయింది" అనుకున్నాడు. సిమ్మడి కళ్ళలో నీరు గిర్రున తిరిగింది. తెచ్చిన బట్టల మూటల్ని ఇంట్లో ఓ మూల పెట్టేడు. ఆ రెండు మూటలూ 'ఇల్లు' సగాన్ని ఆక్రమించేసేయి. మరోవేపు పొయ్యి, మట్టి పాత్రలతో ఇంట్లో మెసలడానికి జాగా లేకుండా పోయింది. మంచినీళ్ళు తాగాలని కుండలో చూస్తే ఒక్క చుక్క నీరు కూడా లేదు. తిరిగి అప్పిలి మంచం దగ్గరకు వచ్చి మంచం 'దండి' మీద కూర్చున్నాడు. అప్పిలికి నిద్ర పట్టినట్టుందని లేచి — దుప్పటి కప్పుతూండగా ఎవరో "సిమ్మడో" అని పిలిచారు.

ఆ..ఆ.. వత్తన్నాను అంటూ బాగా వంగి ఇంటి ముంజూరు దాటి బయటకు వచ్చాడు.

"నిన్ను నాయుడుబావు పిలుత్తన్నాడు. ఎందుకోగాని యమర్జంటుగ రమ్మన్నాడు" అన్నాడా వచ్చిన వ్యక్తి.

"వత్తాను పద గుంపన్నా.. పెట్టిదానికి బాగునేదు" అన్నాడు.

"ఒరే.. నిన్ను తీసుకోనెల్లకపోతే నాకు మాట లొత్తాయి. రా..రా.." అని బలవంతపెట్టాడు.

ఇక తప్పదన్నట్లు బయలుదేరాడు సిమ్మడు.

* * *

ఆ వూరికి కిరీటంలాగా వూరి మధ్య ఎత్తైన దాబాయిల్లు. ఇంటి ముందు ఎత్తైన అరుగులు. ఆ అరుగుల మీద బారులుతీరి కూర్చున్నారు కొందరు పెద్దలు. పిల్లలూ..పెద్దలూ..ముసలాళ్ళూ..ఆడాళ్ళూ.. ఇలా అందరూ అరుగుల మీది మంచి, గోడల మీది మంచి హోద్యంగా మాస్తున్నారు. ఆ ఎత్తరుగుల ఇంటి స్తంభానికి కట్టబడి వున్నాడు సిమ్మడు. ఒళ్ళంతా క్రరతో బాదినట్లు తట్లు తేలి వుంది. ఏటవాలుగా పడుతున్న ఎర్రని ఎండలో కందగడ్డలా ఎరుపెక్కిన సిమ్మడి ముఖం మరింత ఎర్రగా వుంది. రక్తం చిందుతున్నట్లుగా వుంది. అసలెందుకు తనను కట్టి కొట్టారో కూడా అర్థం కాలేదు వాడికి.

"ఏట్రా..నవ్వేటన్నావ్రా.. ఉదయం అప్పలసామి తోట" అన్నాడు నాయుడు నింపాదిగా. అప్పుడు గుర్తొచ్చింది సిమ్మడికి. నాయుడు ప్రక్కనే ఉదయం తనతో మాట్లాడిన రైతు అప్పలసామి నిలబడి వున్నాడు.

"...సొకల్లంజికొడకా! నీ జీతం ఎగమెక్కిసి నా కూతురు సమర్తలో మూలదాన్నిం వుంచుకోని నేను మేడలు కట్టేస్తన్నావా? ఎక్కడెక్కడో ఏటేటో సేత్తే నాకు తెలీదనుకున్నావురా? నేనునీకు జీతమివ్వలేదని ఊరందరికి సాటతావా? ఆలే యిత్తార్నేరా.. ఎవుల్తోటి సెప్పినావో ఆలే యిత్తారు. నీకింత మెడపొత్రమా" అంటూ ఇంకా బండబూతులు తిడుతున్నాడు నాయుడు. తిట్లాపి చేతిమున్న క్రర స్తంభానికి చేరవేసి చుట్ట వెలిగించి పొగ గాల్లోకి వదుల్తూ.. "ఒరే రేవులో నీవు పారేసిన బట్టలు, అమ్ముకున్న పీరలు అన్నిటికీ రేటు కడితే నీ జీతానికి సరిపోతాయి. ఎల్లు..ఎల్లా.. ఎవుల్తో సెప్పుకుంతావో" అని కట్లు విప్పదీసేడు.

అంతా బొమ్మల్లా నిలబడి చూస్తున్నవారేగాని ఏ ఒక్కడూ "ఇది అన్యాయం" అనలేదు. అన్యాయం అనుకున్నవాళ్ళున్నా నాయుణ్ణి ఎదిరించలేని అసమర్థులు.

సిమ్మడు మరి నిగ్రహించుకోలేకపోయాడు. ఉగ్ర నరసింహామే అయ్యాడు. ముక్కంటిలా మండిపడ్డాడు. కట్లు తెంచుకున్న కోడెగిత్తలా ఒక్క వుదుటున ముందుకురికి స్తంభానాన్నించి వున్న క్రర అందుకున్నాడు.

తనవేపు చూసుకున్నాడు. తనకు తగిలిన దెబ్బల్ని చూసుకున్నాడు. నాయుడి వేపు చూశాడు. తన చేతిలోని క్రరవేపు చూసేడు. చూసి... వూపిరి బిగబట్టి క్రర ఎత్తేడు. అంతే.. అక్కడ మేఘం లేకుండా మెరుపు మెరిసి పిడుగు పడినట్టయింది. అంతా ఆశ్చర్యంలోంచి తేరుకునేసరికి నాయుడి వీపు మీద వాక్కా చిరిగి ఎర్రగా బద్దెలా తేలింది తట్టు.

"అప్పుడెప్పుడో మీ 'బాబు' మా 'అయ్య'ని కొట్టేడట. నా సిన్నప్పుడు సెప్పీవోడు మా అయ్య. అవొక రోజులు. మువ్వు మీ బాబునాంటోడివైనా నాను మాత్రం మా అయ్యనాంటోడ్ని కాదు. కట్టానికి నిష్టూరమేటి...? ఇన్నాళ్ళూ మీ ఆడోళ్ళ మైలగుడ్డలు వుతికి, మీ పిల్లల సమర్త కవుళ్లు సెప్పి, అరిసెలు కావుళ్ళు మోసి, మీసావులకి 'కాష్టం' పేర్చి, మీ బాడి సరకమంతా సేసినందుకు మా మంచి బవుమతే యిచ్చినారు. నా జీతమడిగితే నాకు మంచి శాస్తి సేసినారు. బావూ.. మీ సెప్పులు మోసి బతికినోలుకి ఆ సెప్పులు కిందేసి నలిపేత్తారా! ఇక మంచి ఎవుల్ని కొడతారో, ఎవుల్ని కుమ్ముతారో సూత్తాను. మీ మురికి గుడ్డలు ఎవులు వులుముతారో, మీ కావుళ్ళు ఎవులు మోత్తారో, సవ్వారెవులు తిప్పుతారో, మీసావులకి క్రరలు ఎవులు పేరుత్తారో సూత్తాను. సాకలోడంతే మీకు "యికే"వాగ కనబడతన్నాడా? రండి ఎవులొత్తారో రండి" అని క్రరెత్తి నిలుచున్నాడు సిమ్మడు రౌద్రమూర్తిలా... కళ్ళ నుంచి నిప్పులు రాలుస్తూ.

** ** **

సిమ్మడికిప్పుడు ఆనందంగా వుంది. హాయిగా వుంది. తన మీద ఎవరి అధికారమూ లేదు. ఎవరూ తనను శాసించలేరు. సంకెళ్ళు తెగిన భావన. పులుల మధ్య నుంచి పూల మధ్యకు వచ్చిన అనుభూతి.

"నాయుడు..ఏటి సేత్తాడో సేసుకోనీ. పరవావేదు. ఒళ్ళుంది. ఒంటినిండా కండ వుంది. కష్టపడే ఓపి కుంది సాలు. అప్పిలి కీయిసయం సెప్పాల. సెప్తే దాని జబ్బు సకం తగ్గిపోద్ది" అనుకున్నాడు. అనుకున్నదే తడవు అప్పిలి సెవిలో వూదేశాడు. అప్పిలి ముఖం వికసించింది. ఆమె పెదవుల మీద చిరునవ్వు మెరిసింది. ఆ నవ్వులో సిమ్మడి ముఖం వెలిగిపోయింది. అప్పిలి అనుకుంది మనసులో 'ఆ రోజు నాయుడు.. నా ఒంటి మీద సెయ్యేసినందుకు ఇప్పుడు తగిన శాస్తి జరిగింది' అని.

అదేదీ తెలీని సిమ్మడు అప్పిలి మందుల కోసం అప్పుడు బయలుదేరాడు అప్పుడెప్పుడో అప్పిలి చెప్పిన సొంత యిస్త్రీషాపు గురించి ఆలోచిస్తూ. తూరుపు దిక్కున పున్నమి చంద్రుడు చల్లని, ఎర్రని కిరణాలతో సిమ్మడికి స్వాగతం చెప్పాడు. ●

ఈ కథలో వృత్తిని సూచిస్తూ వచ్చిన 'చాకలి' అన్న పదాన్ని తీసివేసి 'రజక' అన్న పదాన్ని చేరిస్తే సాహిత్య రూపమైన కథలో స్ఫూర్తి దెబ్బతింటుంది. సహజత్వాన్నీ, సామాజిక ప్రయోజనాన్నీ కోరిన కథా లక్ష్యాన్ని నష్ట పరచకుండా వుండేందుకు మాత్రమే ఆ పదాన్ని అలా వుంచుతున్నామనీ, ఎవర్నీ అవమానించడానికీ, నొప్పించడానికీ ఉద్దేశించలేదనీ మనవి.

— ఎడిటర్

ఆఫీసులో వర్క్ చేస్తూ హఠాత్తుగా చచ్చిపోయాడు రాధాకృష్ణ.

"ఇంత హఠాత్తుగా పోయాడేమిటి?" అడిగాడు శంకర్రావు.

"ఇవాళ ఆఫీసులో అతనికి ఊపిరి పీల్చుకోడానిక్కూడా టైమ్ లేనంత వర్కట. బహుశా ఊపిరి పీల్చుకోడం మర్చిపోయి వుంటాడు" చెప్పాడు శ్రీనివాసులు.

—పద్మశ్రీ (మాణిక్యారం)